

УДК 655.55(497.6)»1928/2005»

DOI <https://doi.org/10.58378/GIG.15.2023.TUT.101-109>

прегледни рад / review article

примљен / received: 27. 09. 2023.

прихваћен / accepted: 01. 10. 2023.

Јасмина С. ТУТУНОВИЋ-ТРИФУНОВ, виши кустос-историчар
Музеј жртава геноцида, Београд
jasmina.tutunovic@muzejgenocida.rs

ЛИЧНИ ФОНД ДРАГОЈА ЛУКИЋА (1928–2005) – осврт на архивску грађу –

АПСТРАКТ: Лични фонд Драгоја Лукића, који од 1996. године баштини Музеј жртава геноцида у Београду, настао је као резултат Лукићевог вишедеценијског истраживања о страдању деце у Независној Држави Хрватској. У фонду је сачувана грађа која сведочи о различитим Лукићевим активностима на утврђивању идентитета уморене деце, као и о резултатима истраживања које је публикувао у савременој југословенској штампи, представљао на научним скуповима и конференцијама, на бројним изложбама, као и у документарним филмовима и телевизијским емисијама.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Драгоје Лукић, Музеј жртава геноцида, ратни злочини, НДХ, страдање деце 1941–1945.

Драгоја Лукића, рођеног 1928. године у Милошевом брду код Босанске Градишке, Други светски рат је, као четрнаестогодишњег дечака, затекао на родној Козари. Са породицом је био заточен у Систему логора Јасеновац, а време проведено у логору Стара Градишка, из којег га је, током лета 1942. године, заједно са неколико хиљада српске деце и рођеном браћом и сестром, спасила Диана Будисављевић са својим сарадницима, остало је трајно у његовом сећању.¹ У августу 1942. године, животни пут је наставио као борац V козарске Народноослободилачке ударне бригаде (НОУ). Крај рата дочекао је као ратни војни инвалид и члан Комунистичке партије Југославије (КПЈ)². Радио је у Савезном секретаријату за унутрашње послове, у Служби за историјску документацију, а касније у Музеју револуције народа и народности Југославије³. Његово вишедеценијско непрекидно трагање за судбином деце у Независној Држави Хрватској (НДХ), резултирало је поименичним пописом 74.762 српске, муслиманске, ромске, хрватске и јеврејске деце, узраста до 14 година од којих је „60.643 убијено или на други начин уморено“⁴. Просечна старост уморене деце била је пет и по година.

„Када се рат завршио, управо у ове дане пре тридесет година, ја сам кренуо у потрагу за својом браћом и сестром. Мајка, која је преживела рат и вратила се на згариште, она је мене као најстарије своје дете, терала да што брже кренем у потрагу за осталом децом, јер и она је у Старој Градишки изгубила све своје“, забележио је Драгоје Лукић, који је, непосредно по завршетку Другог светског рата, пронашао брата Рајка и сестру Славку, док је „другог једног брата који је био мали који није знао казати своје име“ пронашао тек 1954. године. „Од тада, од педесетчетврте године ја трагам и за осталим судбинама козарске деце, јер на Козари има још доста да се запише и треба записивати све дотле док живе сведоци. Тридесет година после рата мајке траже своју децу, и деца траже родитеље. Мукотрпан је

1 Rajko Lukač, „Vreme kad se i žrtvama aplaudira“, 4. jul, 16. 10. 1990: „Kao bosonogi mališan, doživio sam kolektivnu sudbinu hiljada svojih vršnjaka koji su u onom suludom naletu Nemaca i ustaša 1942. godine svučeni sa Kozare, otrgnuti iz majčinog naručja i bačeni u krvavi kovitlac logorskog pakla. Svi mi koji smo doživeli ofanzivu na Kozari u ljeto 1942. godine, pamtimo je kao da je juče bila. Po njoj i vreme računamo: šta je bilo pre, a šta poslije ofanzive. Ona je isuviše deo nas. Svakome od nas je tada neko ubijen. Najčešće su to bili najbliži i najdraži. Mnogi i danas, posle gotovo pet decenija, nemaju snage da ispričaju ono što su kao djeca upamtili, a pamtilo se samo najteže. Radije ćute“.

2 Dragoje Lukić, „Kozara 1942 – kako sam je kao dječak upamtio“, у: 1941–1942. u svedočenjima učesnika NOV, knjiga 14, urednik Radomir Petković, (Beograd: Vojnoizdavački zavod JNA, 1975), 511–526: „Posle velike grmečke ofanzive, jedna grupa dečaka, u kojoj sam bio i ja, prebačena je na Kozaru. U 5. kozarskoj brigadi smo rasli kao kuriri Ranka Šipke, Rada Kondića, Dragutina Čurguza, Joce Marjanovića. S tom slavnom brigadom sam prošao sve bitke i mnoge kurirske staze po Krajini, srednjoj i istočnoj Bosni. U septembru 1944. sam ranjen pod starom kulom u Srebreniku kraj Tuzle. Sa poljane u Osmacima sam odleteo u Italiju. Posle lečenja, marta 1945, vratio sam se na svoju dragu Kozaru. Moja poslednja bitka je bila radosna i tužna. Odigrala se u oslobađanju kazamata Stare Gradiške. Tu su ustaše pobili sve pre nego što su pobjegli. I retki su bili oni koji su se spasili, kao što je to pošlo za rukom Zijadu Midžiću koga smo izvukli ispod poklopca kanalizacije, kao svedoka strašnih zločina u staroj kuli na obali Save“.

3 Јован Мирковић, ур., *Драгоје Лукић – родитељ покошеној нарашћаја*, (Београд: Музеј жртава геноцида, 2008), 345–346.; Милинко Чекић и Ненад Антонијевић и Јасмина Тутуновић-Трифунув, *Логорашки сјоменица: шездесет година чувања сећања на злочине геноцида почињене у Независној Држави Хрватској током Другој светској рати* (Београд: Удружење логораша и потомака Јасеновац систем логора геноцида у Независној Држави Хрватској – Музеј жртава геноцида, 2019), 247–250.

4 Dragoje Lukić. Bili su samo deca, I, (Laktaši – Beograd: Grafomark – Muzej žrtava genocida, 2000, 8).

тај посао, трагати за децом којој се изгубио сваки траг и не знају и нису у могућности да нам помогну да их пронађемо“⁵, говорио је Лукић о мотивима за своја истраживања у документарном филму *Козарачка дјетињства*.⁶

Прве резултате истраживања Лукић је почео да публикује већ 1959. године у послератној југословенској штампи различите провенијенције, попут *Вечерњих новости*, *Борбе*, бањалучког *Гласа*, *НИН-а*, *Кекеца*, *Привредног прегледа*, *Полишике*, 4. јула, *Народне милиције*, часописа *Поља*.

Страдање најмлађих у ратовима, Козара у Другом светском рату и Народноослободилачка војска Југославије (НОВЈ) биле су његова професионална преокупација, од првих чланака и фељтона у периодици, излагања на научним скуповима и конференцијама и публиковања у зборницима и научним часописима. *Просечна старост шест и по година, Деца у усташким концентрационим логорима*, рад објављен у тематском издању часописа *Поља* 1991. године као и специјално издање *Борбе – Редни број смрти. Именословник 11.219 козарачке дјеце* (1988), писано у коауторству са Јованом Кесаром, само су неки од њих. Све Лукићеве монографске публикације, од *Рањеној дјетињства*, објављеног 1961. године, три допуњена издања књиге *Раши и дјеца Козаре* до последњег, двотомног издања монографије *Били су само деца, Јасеновац – тробница 19.432 девојчице и дечака* (2000) посвећене су страдању деце у НДХ и најмлађим партизанским борцима – куририма у Другом светском рату у Југославији.

Своја истраживања о страдању цивилног становништва у НДХ, Лукић је представљао, као аутор или коаутор, у више сталних или покретних изложби, попут сталне поставке *Козара у НОБ-у* у Меморијалном музеју на Мраковици⁷ и обновљене сталне поставке *Јасеновац 1941–1945.* у Спомен-подручју Јасеновац⁸ и изложбе *Борбени пуш V козарске НОУ бригаде*⁹ у касарни *Козара* у Бањалуци. Покретне изложбе *Епопеја Козаре 1942–1945*¹⁰ и *Били су само деца. Јасеновац – тробница 19.432 девојчице и дечака*, свечано отворене у Дому војске у Београду 2000. године, представљене су публици у више градова у земљи и иностранству. Драгоје Лукић је био сценариста и косценариста документарних и играних филмова и емисија

5 Јасмина Тутуновић-Трифунув, „У потрази са собом и другима: Драгоје Лукић (1928–2005)“, *Топола*, VIII, бр.8 (2022), 186.

6 Телевизија Београд, 1985.

7 Музеј жртава геноцида (МЖГ), Лични фонд Драгоја Лукића (ЛФ ДЛ), несрећена грађа (н.г.), Писмо чланова радне групе за израду сталне музејске поставке Меморијалног музеја на Мраковици Одбору за изградњу споменика на Козари, март 1974.; Види и: Исто, Тематско-експозициони план сталне музејске поставке *Козара* у НОБ на Мраковици; Исто: Драгоје Лукић, Идриз Чејван, Програм рада на припреми сталне музејске изложбе *Козара* у НОБ, септембар 1975.

8 МЖГ, ЛФ ДЛ, н.г., Позив СП Јасеновац Драгоју Лукићу на састанак Комисије за израду нове музејске поставке, 12. 11. 1987.; Исто: Допис СП Јасеновац Ауторској агенцији за израду изложбе за Антуна Милетића и Драгоја Лукића.

9 МЖГ, ЛФ ДЛ, н.г., Тематски план изложбе; Исто, Предметне легенде.

10 МЖГ, ЛФ ДЛ, н.г., Предметне легенде, контакт-копије фотографија и тематско-експозициони план; Исто: Говор Драгоја Лукића на отварању изложбе у Загребу, 7.1.1981.; Види и: Ц.А., „Епопеја Козаре“, *Полишика експрес*, 10.12.1981.; Иванка Бешевић, „Вод чувао песму“, *Политика*, 28–30.11.1981.; П. Станивуковић, „Зелена колевка заједништва“, *Вечерње новости*, 19.10.1981.

о Другом светском рату у Југославији. Страдању најмлађих у рату посвећени су филмови *Дјеца из ѓакла*¹¹, *Тешо, хоћеш ли бићи моја мама?*¹², *Раћ и дјеца Козаре*¹³.

„Козара је цела једна велика хумка“, писао је Лукић Бранку Ћопићу 1971. године¹⁴, у намери да се страдање најмлађих Козарчана обележи пригодним меморијалима. Учествовао је у подизању Спомен-дома 13. скојевки у селу Грбавци на Козари, тежио да се подигне Спомен-дом партизанки Лепи Радић и помагао изградњу споменика *Рањена ићица* у Горњим Подградцима, посвећеног деци Козаре која се, по завршетку Другог светског рата, никада нису вратила на своје огњиште. Заједно са Марином Зурлом, годинама је истраживао по прашњавим архивима установа и заоставштинама појединаца, покушавајући да, уз помоћ акције *Арена тражи ваше најмилије* и репортажа у бројним југословенским листовима, некадашњој деци, најмлађим заточеницима логора НДХ, расутим по домовима, породицама усвојитеља, прихватилиштима и домовима за ратну сирочад, помогне да пронађу прави идентитет и врате се на родну Козару, о чему је снимљен и филм *158*¹⁵. Умро је 8. септембра 2005. године, након плодноне професионалне каријере¹⁶, истражујући најтужнију тему сваке историографије – страдање најмлађих у ратовима: „Дечак робијаш испунио је очи и срце призорима безбројних смрти. Све то га је, до сржи, испунило страхом, ужасом, али и жељом да о свему крикне, проговори, ако се икада спаси из пакла, посвједочи и запише – јер оно што није записано с временом блиједи, тањи се, немоћно да се одупре стихији заборава који прекрива, на крају, сва људска дјела и злодјела“, говорила је о Лукићевом раду Зорица Турјачанин, наглашавајући да је дело Драгоја Лукића „људски вапај против тираније и насиља и усрдна молитва да се зло не заборави и понови“¹⁷.

Заоставштина Драгоја Лукића, коју баштини Музеј жртава геноцида у Београду: Лични фонд Драгоја Лукића (ЛФ ДЛ), Збирка документарних фотографија Драгоја Лукића¹⁸, као и 711 монографских публикација о Другом светском рату, које је Лукић, за живота, поклатио специјалној библиотеци Музеја¹⁹ управо одражавају све сегменте његове истраживачке делатности, посвећене, пре свега, страдању најмлађих у ратовима.

11 Сутјеска, Сарајево, 1967. МЖГ, Ф ДЛ, Текст за документарни филм *Дјеца из ѓакла*.

12 Телевизија Загреб, 1975. МЖГ, ЛФ ДЛ, н.г., Milka Ganza, „Kozaračka djeca“.

13 Телевизија Београд, 1984.

14 МЖГ, ЛФ ДЛ, н.г., Писмо Драгоја Лукића Бранку Ћопићу, јануар 1971.

15 Телевизија Загреб, 1981.

16 Миливој Родић, Јован Мирковић, Библиографија радова Драгоја Лукића, Родитељ, 329–337.; Јасмина Тутуновић-Трифунув, „У потрази за собом и другима...“, 185–211.

17 МЖГ, ЛФ ДЛ, н.г., Зорица Турјачанин, „Двадесет хиљада задушних свијећа“, говор на промоцији књиге Драгоја Лукића „Били су само деца, Јасеновац – гробница 19.432 девојчице и дечака“, Бањалука, 14.12.2000.

18 Јасмина Тутуновић-Трифунув, „Збирка документарних фотографија Драгоја Лукића“ (Музеј жртава геноцида) у: Зборник радова / Четврта међународна конференција *Страдање Срба, Јевреја, Рома и осталих на територији бивше Југославије*, уредник Живота Радосављевић, Вјачеслав Соловјев и Оља Арсенијевић, (Београд: Факултет за пословне студије и право: Факултет за стратешки и оперативни менаџмент Универзитета Унион Никола Тесла, 2017), 207–214.

19 Гордана Шеатовић, „Специјална библиотека Музеја жртава геноцида“, у: Зборник радова са стручних скупова секција Музејског друштва Србије, (Београд:- Сомбор, 2010), 72–75.; Јасмина Тутуновић-Трифунув, „Специјална библиотека Музеја жртава геноцида. Место образовања о страдању деце у ратовима“, у: *Верзал: часопис за културну баштину и науку о књизи*, I, бр. 1 (2021), 69–79.

Приликом прелиминарног прегледа грађе, утврђено је да је ЛФ Драгоја Лукића обима око 70 архивских кутија, као и да је грађа измешана у кутијама. Граничне године фонда су 1928–2005²⁰. Осим писане изјаве Драгоја Лукића од 6. септембра 1996. године, којом је своју заоставштину лично поконио Музеју жртава геноцида, није пронађена пропратна документација о примопредаји грађе (записници, уговор о поклону, попис грађе, нити подаци о излучивању грађе) на основу које би се прецизно могао утврдити обим и садржај архивске грађе коју је Лукић поконио Музеју. Физичко стање грађе је доста добро, а неки од оригиналних докумената су планирани за даљу стручну заштиту (прве свега, документа о страдању деце у логору у Сиску, као и оригиналне фотографије из међуратног и периода Другог светског рата). Највећи део грађе овог фонда, коју је Лукић откупио или добио на поклон приликом истраживања за личне потребе или за институције које су га ангажовале за израду изложбених поставки и израду документарних филмова, чине фотокопије докумената из приватних колекција или архивске грађе које баштине различита удружења и установе заштите (СУБНОР, Архив Југославије, Војноисторијски институт у Београду, Архив СР Босне и Херцеговине, Архив института за историју радничког покрета СР Хрватске у Загребу, Музеј револуције у Сарајеву, Архив Босанске крајине у Бањалуци, Архив скупштине општине Нова Градишка, Институт за историју Славонски Брод, Архив и Музеј Босанске Крајине, Музеј Козаре у Приједору и др.), које су, као целина, Драгоју Лукићу били неопходни за свеобухватно сагледавање страдања деце у Другом светском рату на територији некадашње Југославије. Посебно вредну грађу представљају копије заоставштина приватних лица, учесника акција спасавања деце из логора НДХ, попут Диане Будисављевић, Антуна Думбовића, Јане Кох и других.

Истовремено са подацима о страдању деце у логорима, на стратиштима и у збеговима, Драгоје Лукић је предано сакупао архивску грађу о Народноослободилачкој војсци Југославије (НОВЈ), пре свега о борцима V козарске НОУ бригаде, чији је припадник и сам био, као четрнаестогодишњи дечак. Уз различита документа (пропуснице, планови војних операција, забелешке, бројни текстови и фељтони писани поводом јубилеја посвећених НОР-у, фотографија бораца НОВЈ – врховног команданта Јосипа Броза Тита, др Младена Стојановића и других чувених команданата са Козаре), Лукић је највише пажње поклањао својим вршњацима, најмлађим партизанским борцима, куририма, попут Драшка Лајића, Боже Звијерца, Ђурице Павића као и деци чији су родитељи убијени у оружаним сукобима и збеговима и која су ослобођење Југославије дочекала у партизанским домовима и болницама.

ЛФ Драгоја Лукића ће бити стручно обрађен према Упутству о сређивању личних и породичних фондова, донетом на седници Архивског већа 17. јуна 1969. године и на основу Опште систематизационе шеме, која је предвиђена овим Упутством.²¹ У поменутом фонду

20 Граничне године архивске грађе биће накнадно дефинисане, након детаљног прегледа грађе.

21 „Упутство о сређивању личних и породичних фондова“, *Архивски преписи*, бр.1–2 (1970), 58–61. Пошто творац овог личног фонда, приликом предаје грађе Музеју жртава геноцида, није утврдио коначан поредак архивске грађе, одлучено је да се грађа сређује на основу Опште систематизационе шеме (1–7), предвиђене поменутиим Упутством. На основу детаљног прегледа архивске грађе, утврђено је да Лични фонд Драгоја Лукића не садржи грађу која би припадала групи 7 (Архивска грађа сродника творца фонда) из Опште класификационе шеме, па је одлучено да се грађа овог фонда класификује у шест основних група, подељених на подгрупе (у оквиру подгрупа грађа је сређивана према врсти и садржају, а затим хронолошки):

I Лична документа; II Имовинско-правни списи; III Документи делатности; IV Преписка; V; Архивска грађа разних лица о творцу фонда; VI Илустративни материјал.

чува се део Лукићевих личних докумената (чланске карте, дипломе, захвалнице и пропуснице), као и имовинско-правни списи: ауторски и уговори о делу, различити рачуни и признанице. Посебно значајан део грађе овог фонда, неопходан за разумевање како личности, тако и целокупног Лукићевог рада, представља његова приватна и службена преписка са некадашњом децом – логорашима која су и, неколико деценија након завршетка Другог светског рата, трагала за изгубљеним породицама, као и са особама (или њиховим рођацима) које су учествовале у акцијама спасавања српске деце из јасеновачких и других логора НДХ. Лукићева службена преписка са институцијама се првенствено односила на његово ангажовање као аутора или коаутора сталних изложбених поставки или писања тематских монографија.

Најбројнију групу докумената у овом фонду чине „документа делатности“, у којој је, тематски, разврстана грађа на Лукићеве објављене и необјављене писане радове, пригодне говоре на свечаним академијама, комеморацијама и сахранама, као и на промоцијама књига других аутора, затим радне материјале и хемеротеку који се односе на снимање документарних филмова и емисија, израду сталних, покретних и пригодних изложбених поставки, као и Лукићеве активности на подизању споменика, спомен-домова, спомен-обележја и сарадњу са спомен-подручјима.

У ЛФ Драгоја Лукића, уз грађу за радове о страдању деце, као његовој главној истраживачкој теми, сачувани су и радни материјали за друге теме из периода Другог светског рата, које је Лукић мање истраживао, попут књиге *Не осећам се кривим, Дража Михаиловић пре судом, Стенографске белешке са суђења вођи четничкој покрета* или текстова и интервјуа објављених у југословенској штампи пред почетак грађанских ратова у Југославији у последњој деценији XX века. Радна верзија недовршеног рукописа *Деца на ломачи рата у Независној Држави Хрватској 1941–1945*²², са пропратним белешкама Драгоја Лукића, сачувана у интегралној верзији, сведочи о методологији Лукићевог рада, коју је Антун Милетић, као дугогодишњи истраживач страдања становништва у НДХ и познавалац Лукићевог дела, описао следећим речима: Драгоје Лукић се „користио научним методама, првенствено архивском грађом разне провенијенције, статистичко-демографским подацима, казивањем очевидаца, историјом „одоздо“, тј. сведочењима оних који су својим очима видели и лично доживели страдање“; Лукић је „прикупљао податке од села до села, од града до града, користио резултате Комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача, као и податке које су сакупиле друштвено-политичке организације и установе са подручја Козаре“.²³

22 Радну верзију рукописа *Деца на ломачи рата* Драгоје Лукић је користио за писање монографије Били су само деца, Јасеновац – гробница 19.432 девојчице и дечака I–II и за израду сепарата – комјутерских исписа спискова убијене деце (Музеј жртава геноцида и Савезни завод за статистику): „Деца на ломачи рата у Независној Држави Хрватској 1941–1945, I, Deo Bosna i Hercegovina“, „Деца на ломачи рата у Независној Држави Хрватској 1941–1945, II, Deo Hrvatska, Srem“, „Деца на ломачи рата у Независној Држави Хрватској 1941–1945, Jasenovac – sistem ustaških logora smrti“, „Деца на ломачи рата у Независној Држави Хрватској 1941–1945, Romi“, „Деца на ломачи рата у Независној Држави Хрватској 1941–1945, Јевреји“ и „Holokaust u Jugoslaviji, јеврејска деца жртве нацизма 1941–1945“.

23 Антун Милетић, „Из рецензије Антуна Милетића“ у: *Рат и деца Козаре*. Уредник Боривоје Вулин и Видак Перич (Београд: Књижевне новине – Национални парк Козара – СП Јасеновац, 1990), 389.

У ЛФ Драгоја Лукића сачувани су и предговори, поговори, рецензије, критике и говори Лукићевих сарадника и пријатеља, попут Јована Кесара, Рајка Лукача, Марина Зурла, Добрице Ерића, Скендера Куленовића, Рајка Ђурића, Бранка Ћопића, историчара Јована Мирковића, који су се на различите начине осврнули на дело Драгоја Лукића, чију је суштину, можда, најтачније дефинисао Павле Поповић: „Цео живот једна тема – судбина деце убијене у систему логора Јасеновац, како српске, тако и ромске, јеврејске, хрватске и муслиманске. Тај живот, још од давне 1945. године, живи историчар уметности Драгоје Лукић (73), аутор књиге *Били су само деца*²⁴.

Архивска грађа коју је Драгоје Лукић сакупио током вишедеценијског истраживања о страдању цивилног становништва и деце на територији НДХ чини његов лични фонд јединственим и важним полазиштем за истраживаче који проучавају историју Другог светског рата у Југославији. Пописи уморене деце, разврстани по стратиштима, родном месту, узрасту, сведочанства преживелих, пописи логора и других места страдања, положај деце у рату, избеглиштво и губљење идентитета, као и живот дечака курира, најмлађих партизанских бораца, биле су теме које је Драгоје Лукић истраживао до краја живота. Сачувани тематско-експозициони планови и пропратни материјали за бројне изложбе значајни су за проучавање музеологије у социјалистичкој Југославији, као и употребе изложби у функцији изградње новог политичког и друштвеног система. Фотографије и документа о Српској православној цркви, архивска грађа о удружењима, спортским друштвима и школама у Краљевини Југославији, важно су сведочанство о животу Срба на Козари пре Другог светског рата, и значајан извор за проучавање просвете, културе, свакодневног живота и усменог народног стваралаштва. Драгоје Лукић је сакупљао грађу о Козари и Поткозарју од најстаријих времена, о страдању становништва у Другом светском рату, периоду „обнове и изградње“ социјалистичке Југославије кроз радне акције, индустријализацију, неговање традиција НОР-а и револуције, па све до грађанског рата у Југославији у последњој деценији XX века, што његов лични фонд чини драгоценим за сагледавање друштвених и политичких прилика у различитим временским одредницама, како на конкретном подручју Козаре, тако и на територији читаве Југославије.

СПИСАК ИЗВОРА И ЛИТЕРАТУРЕ

Необјављени извори

Музеј жртава геноцида Београд. Лични фонд Драгоја Лукића

Литература

- * Бешевић, Иванка. „Вод чувао песму“. *Полиџика*, 28-30.11.1981.
- * Мирковић, Јован, ур. *Драгоје Лукић – родитељ покошеној нарашћаја*. Београд: Музеј жртава геноцида, 2008.
- * Павловић, Павле. „Именик мртве деце“. *Ревизија* 92, 14.9.2001.
- * Станивуковић, П. „Зелена колевка заједништва“ *Вечерње новости*, 19.10.1981.
- * Тутуновић-Трифунув, Јасмина. „Збирка документарних фотографија Драгоја Лукића“ (Музеј жртава геноцида). У: Зборник радова / Четврта међународна конференција Страдање Срба, Јевреја, Рома и осталих на територији бивше Југославије. Уредник Живота Радосављевић и Вјачеслав Соловјев и Оља Арсенијевић, 207–214. Београд: Факултет за пословне студије и право и Факултет за стратешки и оперативни менаџмент Универзитета Унион Никола Тесла, 2017.
- * Тутуновић-Трифунув, Јасмина. „Специјална библиотека Музеја жртава геноцида. Место образовања о страдању деце у ратовима“. *Верзал: часопис за културну баштину и науку о књижи*, I, бр. 1 (2021), 69–79.
- * Тутуновић-Трифунув, Јасмина. „У потрази са собом и другима: Драгоје Лукић (1928–2005)“. *Топола: часопис ЈУ Спомен подручја Доња Градина*, VIII, бр. 8 (2022), 185–211.
- * „Упутство о сређивању личних и породичних фондова“. *Архивски преглед* бр.1–2 (1970), 58–61.
- * Ц.А. „Епопеја Козаре“. *Полиџика експрес*, 10.12.1981.
- * Чекић, Милинко и, Ненад Антонијевић и Јасмина Тутуновић-Трифунув. *Логораши: споменица: шездесет година чувања сећања на злочине геноцида почињене у Независној Држави Хрватској током Другог светског рата*. Београд: Удружење логораша и потомака Јасеновац систем логора геноцида у Независној Држави Хрватској и Музеј жртава геноцида, 2019.
- * Шеатовић, Гордана. „Специјална библиотека Музеја жртава геноцида“. У: Зборник радова са стручних скупова секција Музејског друштва Србије, 72–75. Београд- Сомбор: Музејско друштво Србије, 2010.
- * Лукач, Рајко. „Vreme kad se i žrtvama aplaudira“, 4. jul, 16. 10.1990.
- * Lukić, Dragoje. *Bili su samo deca*. Laktaši-Beograd: Grafomark-Muzej žrtava genocida, 2000.
- * Miletić, Antun. „Iz recenzije Antuna Miletića“. У: *Rat i djeca Kozare*. Urednik Borivoje Vulin i Vidak Perić, 389. Beograd: Književne novine -Nacionalni park Kozara - SP Jasenovac, 1990.

Jasmina Tutunović-Trifunov, senior museum custodian
Genocide Victims` Museum, Belgrade
jasmina.tutunovic@muzejgenocida.rs

PERSONAL FUND OF DRAGOJE LUKIĆ (1928–2005) - review of archive material -

Summary

Dragoje Lukić's personal fund, inherited by the Museum of Genocide Victims in Belgrade since 1996, was created as a result of Lukić's decades-long research on the suffering of children in the Independent State of Croatia. The fund contains preserved material that testifies to Lukić's various activities in establishing the identity of tired children, as well as the results of research that he published in the contemporary Yugoslav press, presented at scientific gatherings and conferences, at numerous exhibitions, as well as in documentaries and television shows.

Keywords: Dragoje Lukić, Genocide Victims` Museum, war crimes, ISC, suffering of children 1941–1945.